

ISRA
รายงาน-สรุป

ความจนยังคงอยู่

สตง.ชำแหละภารกิจ 6 ปี

แจกที่ ส.ป.ก.4-01

ค้างจัดสรรนับล้านไร่-ช่องโหว่นายทุนฮุบเพียบ

เมื่อเร็วๆ นี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ได้สรุปรายงานผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นทางการ พบว่ามีปัญหาสำคัญหลายประการ ทั้งจากกรณีที่ดินที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน การถือครองที่ดินขนาดใหญ่เกินที่กำหนดหรือถือครองที่ดินโดยผู้ไม่มีคุณสมบัติ ในขณะที่การตรวจสอบติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในโอกาสการเข้าถึงที่ดินทำกินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

สำนักข่าวอิศรา (www.isranews.org) เห็นว่าเนื้อหาข่าวยานฉบับนี้มีข้อมูลสำคัญหลายส่วน ต่อการแก้ไขปัญหาการจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จึงนำมาเสนอ โดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ ๓ ประเด็น

@ ที่มาการตรวจสอบ

ในรายงานการตรวจสอบ สตง. ฉบับนี้ ระบุว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีภารกิจหลักในการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินหรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เข้าทำประโยชน์ เช่า หรือเช่าซื้อที่ดินในเขตปฏิรูป รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน เกษตรกรมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยกระดับรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ยังให้ความสำคัญกับการควบคุมสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และนำที่ดินมาจัดให้เกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกินรายใหม่เพื่อให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินได้มีโอกาสเข้าถึงที่ดินและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีความมุ่งหวังให้การดำเนินงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินไปยังเกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน และสนับสนุนเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงได้ดำเนินการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

@ ผลการตรวจสอบ

จากการตรวจสอบมีประเด็นข้อตรวจพบ ดังนี้

1. ที่ดินของรัฐคงเหลือไม่มีการนำมาจัดให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน

จากการตรวจสอบวิธีปฏิบัติในการจัดที่ดินของรัฐคงเหลือ พบว่า เป็นการจัดที่ดินตามคำร้องของผู้ครอบครองเดิมที่พร้อมเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งจากการสุ่มตรวจสอบแปลงที่ดินที่มาจากการนำที่ดินของรัฐที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินมาจัดให้เกษตรกรเช่าทำประโยชน์ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2566 จำนวน 48 แปลง ในพื้นที่ 6 จังหวัด พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินเป็นผู้ถือครองรายเดิม หรือทายาทเกษตรกรที่ครอบครองพื้นที่ก่อนเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินทั้งหมด

2. การจัดซื้อที่ดินเอกชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและที่ดินเกษตรกรสภาประชาชน 4 ภาค บางแห่งไม่ได้นำมาจัดให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน

จากการตรวจสอบ พบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ยังไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อที่ดินเอกชนได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จำนวน 30,539 ไร่ โดยผลการจัดซื้อที่ดินเอกชนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเห็นชอบการจัดซื้อและอนุมัติราคาที่ดิน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2566 มีจำนวน 3,077.45 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ของแผนการดำเนินงานทั้งหมด และสามารถจดทะเบียนโอนสิทธิในที่ดินได้ จำนวน 1,358 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.45 **โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถนำที่ดินเอกชนที่จัดซื้อมาจัดให้เกษตรกรเช่าทำประโยชน์โดยการทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อ จำนวน 1,358 ไร่**

นอกจากนี้ ยังพบว่าที่ดินเกษตรกรสภาประชาชน 4 ภาค ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพชรบุรี และลพบุรี เป็นพื้นที่แปลงว่างที่ยังไม่ได้จัดให้เกษตรกรเช่าซื้อ และเป็นพื้นที่ที่ถูกยกเลิกสัญญาเช่าซื้อ เนื้อที่รวมประมาณ 3,330 ไร่ ซึ่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ยังไม่สามารถนำมาดำเนินการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร ผู้ไร้ที่ดินทำกินรายใหม่ได้

3. ที่ดินที่ถูกสั่งให้สันสิทธิตั้งแต่ถูกนำมาจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน

จากการตรวจสอบ พบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีการสั่งให้เกษตรกร สันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 จำนวน 682 แปลง เนื้อที่ประมาณ 9,705 ไร่ ซึ่งเมื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับข้อมูลการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566 พบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่มีการนำที่ดินแปลงที่ถูกสั่งสันสิทธิมาจัดให้แก่เกษตรกรรายใด

4. ที่ดินที่ไม่มีทายาทขอรับมรดกสิทธิหรือทายาทไม่ใช่เกษตรกร ยังไม่มีการนำมาจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน

จากการตรวจสอบ พบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สืบหาพบข้อมูลเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินถึงแก่ความตาย จำนวน 205,930 ราย 280,905 แปลง เนื้อที่ประมาณ 3,045,268 ไร่ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563) และได้มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการให้ทายาทเกษตรกรมายื่นคำขอรับมรดกสิทธิหรือจัดที่ดินแทนที่ จำนวน 171,434 ราย 228,673 แปลง เนื้อที่ประมาณ 2,410,986 ไร่ (ข้อมูลคงเหลือ ณ เดือนกันยายน 2566)

ทั้งนี้ ผลการดำเนินการ ณ เดือนกรกฎาคม 2567 พบว่า ยังมีพื้นที่คงเหลือ ซึ่งไม่มีทายาทเกษตรกรมายื่นคำขอรับมรดกสิทธิหรือจัดที่ดินแทนที่ จำนวน 152,832 แปลง เนื้อที่ประมาณ 1,733,022 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.83 ของเป้าหมายที่ต้องดำเนินการทั้งหมด

จากข้อตรวจพบข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ได้นำที่ดิน ที่จากกรณีที่ดินที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน แต่มีการถือครองที่ดินขนาดใหญ่เกินที่กำหนดหรือถือครองที่ดินโดยผู้ไม่มีคุณสมบัติ กรณีที่ดินที่ได้รับการจัดที่ดินถูกสั่งให้สันสิทธิตั้งแต่ถูกนำมาจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน รวมถึงกรณีที่ดินเอกชนแปลงว่างที่เหลือจากการจัดให้ผู้มีสิทธิ มาจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ทำให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินมีโอกาสในการได้รับการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรมค่อนข้างจำกัด

ในขณะที่การตรวจสอบติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในโอกาสการเข้าถึงที่ดินทำกินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

@ ขง 8 ข้อเสนอแนะ

เบื้องต้น ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีข้อเสนอแนะให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พิจารณาดำเนินการดังนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติงานสำรวจที่ดินของปีที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ครบถ้วน และกำหนดกรอบระยะเวลาให้ผู้ถือครองที่ดินในเขตดำเนินการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ยื่นคำร้องขอจัดที่ดินในพื้นที่ดังกล่าว พร้อมทั้งตรวจสอบการถือครองที่ดินโดยอาจพิจารณาเริ่มดำเนินการกับพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งมีผู้ถือครองเกินกว่า 100 ไร่ เพื่อปรับปรุงสิทธิให้แก่ผู้ถือครองที่ดินที่มีคุณสมบัติ และสามารถกระจายสิทธิการถือครองที่ดินที่มีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นหรือถือครองโดยผู้ไม่มีคุณสมบัติไปสู่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน
2. ทบทวนกระบวนการจัดซื้อที่ดินเอกชน และสร้างความเข้าใจให้ผู้เสนอขายที่ดินเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่มีกระบวนการหลายขั้นตอนเพื่อลดการยกเลิกขายที่ดิน อีกทั้งอาจพิจารณาให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินดำเนินการจัดหาที่ดินด้วยตนเอง แล้วนำที่ดินมาเสนอขายที่ดินให้แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
3. เร่งรัดหาข้อสรุปการจัดที่ดินแปลงว่าง รวมทั้งกำกับติดตามและสนับสนุนการดำเนินการจัดที่ดินแปลงว่างที่จัดซื้อตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ในพื้นที่ของเกษตรกรสภาพประชาชน 4 ภาค ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด
4. กำหนดให้มีการตรวจสอบการมีชีวิตอยู่และคุณสมบัติการเป็นเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินอย่างต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบ เช่น กรมการปกครอง กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กรมสรรพากร สำนักงานประกันสังคม และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบสิทธิและผลการงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
5. กำหนดให้มีการตรวจสอบสิทธิและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่ยังไม่เคยได้รับการตรวจสอบให้ครบถ้วนและต่อเนื่อง โดยพิจารณากำหนดพื้นที่เสี่ยงที่ต้องให้ความสำคัญในการตรวจสอบเป็นพิเศษ เช่น พื้นที่ซึ่งมีการออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (ส.ป.ก. 4-01) เกิน 5 ปี แต่เกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินไม่มายื่นคำขอออกโฉนดเพื่อการเกษตร

6. ก้าขับให้มีการกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างเคร่งครัด เพื่อแก้ไขปัญหาล้าช้าในการออกหนังสือแจ้งเดือนหรือแจ้งสิทธิแล้วแต่กรณี รวมถึงการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามหนังสือแจ้งเดือน

7. กำหนดกรอบระยะเวลาในการตรวจสอบที่ดินซึ่งไม่มีทายาทหรือมรดกสิทธิ ด้วยที่ดินดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะถือครองโดยผู้ไม่มีคุณสมบัติซึ่งอาจเป็นทายาทหรือบุคคลอื่น หรือที่ดินถูกปล่อยทิ้งร้างไม่มีการทำประโยชน์ เพื่อเป็นการป้องกันการซื้อขายเปลี่ยนมือหรือเช่าครอบครองที่ดินโดยไม่ได้รับอนุญาต และสามารถนำที่ดินมาจัดให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินที่มีคุณสมบัติเข้าทำกินโดยชอบต่อไป

8. กำหนดเป้าหมายการดำเนินการจัดที่ดินให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินที่ขึ้นทะเบียนขอรับการจัดที่ดินในแต่ละปี เพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนงาน/โครงการนำที่ดินคงเหลือซึ่งถือครองโดยผู้ไม่มีคุณสมบัติหรือถือครองเกินสิทธิ ที่ดินแปลงว่างจากการสั่งสันสิทธิหรือสละสิทธิหรือไม่มีทายาทมารับการจัดที่ดินแทนที่ รวมถึงที่ดินเอกชนค้างจัดมากระจายสิทธิให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินอย่างเป็นรูปธรรม

เหล่านี้ คือ รายละเอียดสำคัญในรายงานผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของ สดง. ที่มีการเผยแพร่ออกมาล่าสุด

แต่ยังไม่มีรายงานข้อมูลยืนยันว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รับทราบข้อมูล และนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการแจกดินที่ ส.ป.ก.4-01 ทั้งระบบแล้วหรือไม่

ปัญหาความไม่เท่าเทียมในโอกาสการเข้าถึงที่ดินทำกินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

เมื่อไหร่ถึงจะสามารถแก้ไขให้เห็นได้เป็นรูปธรรมเสียที!

#กดคลิก ติดตาม ส่งแชร์ข่าวอิศรา ได้ที่นี่ <https://www.facebook.com/isranewsfanpage>

